

לְכָל־מִתְנָת - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים לכל מתנת.

לְכָל-מִתְנַת - הַתִּי"ו בַּדָּגֶשׁ, וְהַשְׁוּוּא נֶע.

ה'ימנית - היו"ד רפה, ובשווא נח"א.

כ"ט ל"ג: **אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם** - יש לנגן את שני המונחים כראוי, ואין להשמיט את המונח הראשון ולהטעים אֲשֶׁר-כָּפַר בָּהֶם במקף²¹.

ל' ב': אָמָה - האל"ף בפתח, והמ"ם בדגש. והיא יחידת מידה. והקורא אָמָה בקמץ ורפה^ט, משנה משמעות ללשון שפחה. וכן הוא להלן.

❖ חילופי נוסחאות ❖

היו"ד במקמ – בכתבי היד: טא"ס טא"ק ט"ב ט"ג ט"ד ט"ה ט"ו ט"ז ט"ח, ט"ב ס"ג ס"ד ס"א ס"ב ס"ג ס"ד ס"ה ס"ו ס"ז, א"ד. ~ ובדפוסים: רא"פ, קסוטו, ברויאר. ~ וכן כתב אור תורה¹.

^א עיין במאמר על השווא שאחר ה"א הידיעה שם מבואר שכאשר נשמט הדגש שאחר ה"א הידיעה, ואין מתג תחת הה"א, השווא שאחריה נח.
וכאן בכל הספרים אין מתג בה"א. וממילא מוכח שהיו"ד שאחריה בשווא נח.

כ" וכך מסתבר ע"פ חוקי הלשון, שהלא חולם שמתבטל והופך לקמץ (כגון הכ"ף שבמילה פֶּתַל שכאשר מתארכת המילה מתבטל החולם והופך לקמץ - פְּתִילֶהָ), הקמץ הוא קמץ קטן. וכאן היה חולם במקור במילה קֶזֶשׁ, וא"כ כשהתבטל החולם והפך לקמץ, בפשוט הוא קמץ קטן. וכן נראה שסבר בעל לשון למודים (הובא במנחת ש"י תהלים ב' א').

^{טו} לקוראים בהגיה המבחינה בין קמץ לפתח, אם לא ידגישו את האות, אע"פ שעשו שלא כדיון, לא שינו משמעות, כיון שהמשמעות ניכרת גם ללא הדגש ע"י הפתח והקמץ. אך לקוראים בהגיה שאינה מבחינה בין קמץ לפתח, שאצלם כל הבידול בין המשמעות הוא ע"י דגשות ורפיון האות, אם לא ידגישו יש לחשוש בזה לשינוי המשמעות.

י באור תורה כתב שבספרי ספרד היו"ד בקמץ. ובמנחת שי העתיק דבריו, אך כדיבור המתחיל ניקד את היו"ד בפתח, ויש להסתפק האם אכן סובר שהיו"ד בפתח, ונחלק על ספרי ספרד שדבאי, או שסובר שהיו"ד בקמץ. ופתח שניקד כדיבור המתחיל הוא שגגה. ומסתבר יותר שהשריע שהיו"ד בקמץ, משום שגם לקמן (ל"ט ז') כתב על תיבה זו ונסח לה לא. וגם שם ניקד בפתח.

כ"ח ל"ט: **וּשְׁבַצְתָּ הַכֶּתֶנֶת שֵׁשׁ** - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים ושבצת הכתנת שש.

כ"ח מ': קָהָת - התי"ר בחטף קמץ קטן, והוא נהגה כקמץ קצר מעט.
וכן הוא להלן.

כ"ח מ"ב: מְכַנְסֵי-בָד - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים מְכַנְסֵי בָד.

כ"ט ה': **וַאֲפֹתָהּ** - הדלי"ת בשווא נח, ולא בשווא נע", למרות הקושי^ט. ויש להזהר שלא להבליעה בתי"ו שישמע כאילו קרא וַאֲפֹתָהּ. ואם אינו יכול לקרוא בשווא נח בלי להבליע את הדלי"ת, עדיף לקרואה בשווא נע מאשר להבליעה. וכן הוא להלן מ"ג: **וְנַעֲמִיתִי**.

כ"ט י"א: וְשִׁחַטְתָּ - הטיי"ת בשווא נח, ולא בשווא נע^ק, למרות הקושי. ויש להזהר שלא להבליעה בתי"ו שישמע כאילו קרא וְשִׁחַטְתָּ, או שישמע כאילו קרא וְשִׁחַצְתָּ. ואם אינו יכול לקרוא בשווא נח בלי להבליע את הטיי"ת, עדיף לקרוא בשווא נע מאשר להבליעה. וכן הוא להלן.

עֲלִיָּהוּ - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא אליהו באל"ף.

¹¹ ולא יתכן כלל שיבוא כאן שווא נע, שהרי אין שווא נע בא לפני דגש. וכל הטעם שהתי"ו דגושה. משום שלפניה שווא נח.

י' עיין במאמר על השווא שאחר ה"א הידיעה.

וכאן מוכח שהמ"ם בשווא נע מזה שמיליה זו אינה מופיעה ביוצאים מן הכלל במסורה, הנקראים בשווא נח למרות המתג, ואף מופיעה בראש הכלל בין המילים הנצטט משום המתג.

הנחות משום המנהל:

וכן מוזכר מזה שבכתבי היד ט'ה ס"א וס"ב ש"ג ס"י א ס"ב בט"ז סי'ו המ"ם
מנוקדת כאן בחטף פתח (בכה"י ס"א וס"ג מסומן ח"פ בפסוק י"ג ולא בפסוק כ"ב,
ובנראה שמ' הסופר על הקורא שיביין מדעתו מפסוק י"ג שכן הוא גם בפסוק כ"ב),
וכן כתב אורי מזרח שבספרים ספרדיים המ"ם בחטף פתח, ומוכיח שהמ"ם נקראת
בשורה נע.

א"ד א"ה א"ו א"ז א"ח א"ט א"י. ~ ובדפוסים: מק"ג, רא"פ, גינצבורג"י, קסוטו, ברויאר. ~ וכן דעת מנחת שי"י.

הפ"א בצירי – בכתבי היד: טא"ס טא"ק ט"ב ט"ג ט"ד ט"ה ט"ו ט"ז, ס"א ס"ב ס"ג ס"ד ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י ס"יא ס"יב ס"יג ס"יד ס"טו ס"טז ס"יז. ~ ובדפוסים: רא"פ, לטריס, גינצבורג^ט, ברויאר. ~ וכן כתב אור תורה.

כ"ח מ"א: וּבְהִנּוּ לִי / (וּבְהִנּוּ-לִי)

במקף – בכתיב היד: ט"ז, ס"ב ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"יב ס"יג, א"א א"ב א"ג
א"ד א"ה א"ו א"ח א"י. ~ ובדפוסים: מק"ג, רוו"ה, לטריס, גינצבורג, קורן. ~ וכן
הוא בעין הקורא.

בטפחא מרכא – בכתיבי היד: טא"ס ט"ב ט"ג ט"ד ט"ה ט"ו ט"ח, ס"א ס"ב ס"ג ס"ד
ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י, א"ג א"ד א"ה א"ו א"ח א"י. ~ ובדפוסים: רוו"ה, לטריס,
גינצבורג, קסטנ. קורן, ברויאר. ~ וכן כתבו אור תורה ומנחת שי.

במרכא טפחא – בכתבי היד: ס"ה ס"ו ס"ז ס"ט ס"י ס"ב ס"ד ס"ו ס"ז, א"א
א"ב א"ה א"ז א"ט. ~ ובדפוסים: מק"ג, רא"פ.⁷².

במקף – בכתבי היד: טא"ס ט"ב ט"ג ט"ד ט"ה ט"ו ט"ז, ט"ח, ט"א ט"ג ט"ד ט"ה ט"ו ט"ז – וכן ס"ב ס"ג ס"ד ס"ה ס"ז, א"ב א"ד א"ה. ~ מק"ג, לטריס, גינצבורג, קסטון, ברויאר. ~ וכן הוא בעין הקורא בשם רוב ספרים. ~ וכן הביא אור תורה בשם מקצת ספרים.

בְּקִדְמָא – בכתבי היד: ס"ב ס"ה ס"ו ס"ט סי"א סי"ד סט"ו סט"ז, א"א א"ג א"ו א"ז
א"ח א"ט א"י. ~ ובדפוסים: רא"פ, רוו"ה, קורן. ~ וכן הוא בעין הקורא בשם
מקצת ספרים. ~ וכן כתבו אור תורה ומנחת שי בשם רוב ספרים.

הדלי"ת בפתח – בכתבי היד: טא"ס ט"ב ט"ג ט"ד ט"ה ט"ו ט"ז, ס"א ס"ג
ס"ד ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט סי"א סי"ב סי"ג סי"ד^כ סט"ו^{כ*} סט"ז, א"א א"ב א"ג

כ"ז ל' מנחת שי: במקצת ס"ס הדל"ת בקמץ, ומסור עליו לית קמץ, וכן ראיתו בדפוס ישרן. ע"כ. ומה שכתב שמנוקד בקמץ במקצת ספרים מורה שבשאר ספרים אינו בקמץ אלא בפתח, וכדיבור המתחיל אכן ניקד את הדל"ת בפתח, ומוכה שחכרע כרוב הספרים שהוא בפתח, ולא כמקצת הספרים שהוא בקמץ. וראה עוד להלמנו הערה כ"ט.

^{כח} במכלול (נ"ה ע"א) הביא רד"ק רשימת תיבות שהפתח הפך לקמץ אף שלא בהפסק, וביניהן הביא ונקדש בכבודי, ומוכח שבספריו הדלי"ת היתה מנוקדת בקמץ.

כך ר' שלמה דובנא הביא דברי אור תורה ומנחת שי, וכתב שמדפיס החומש עם המנחת שי הדפיס בקמץ ע"פ דברי מנחת שי שהביא את דברי האור תורה. וכתב רש"י שלדעתו לא התכוון האור תורה להכריע שהדלי"ת בקמץ, והראיה, שכתב רק שבמקצת ספרי ספרד הוא בקמץ, ולא החליט הדבר שהוא בקמץ כדרכו, אלא שהסתפק בזה, ובא לומר שספר המנקד בדלי"ת קמוצה אינו משובש, משום שיש שיטה כזו, וסייע רש"י, ולכן אנכי אחר כל הספרים המדויקים שלפני אף לנקדה בפתח. וזה עשה רש"י, שדושיפסיה לא היה בפתח. ע"ד.

ובאמת שישת ר"א"פ לילך תמיד אחר דעת האור תורה, ומזה שרא"פ ניקד בקמץ, מוכח שגם הוא הבין כרש"ד שהוא"ת לא בא להכריע שיש לנקד בקמץ. וראה לעיל הערה כ"ו, שגם מנחת שי הביא את דברי אור תורה שבמקצת ספרים הדלי"ת בקמץ, ואע"פ כן מוכח מדיבור המתחיל שהכריע שהדלי"ת בפתח. וגם מזה מוכח כדברי רש"ד שאע"פ שמביא שכך מנוקד במקצת ספרים, לא בא להכריע במוכחם.

ל לשון "נקדש" מצויה במקרא שתי פעמים, ונקדש בכבדי (כאן), נקדש בצדקה (ישעיה ה' ט"ז). בשתי המקומות התיבה מוטעמת בטפחה והתיבה שלאחיה פותחת באות ב' ומוטעמת בסוף פסוק, ומשום כך אין להתפלא שניקוד האחת השפיע על חברתה. אלא שהבלבול שאירע כאן הוא מיוחד במינו, שהיו מעט סופרים ששינו כאן וניקדו בקמץ במקום בפתח בעקבות הפסוק בישעיה, והיו מעט סופרים ששינו בישעיה וניקדו בפתח במקום בקמץ בעקבות הפסוק כאן, ובנייני מקרים הביא מנחת שי את שיטת מקצת הספרים (בפסוקנו לא התכוון להכריע כמותם, עיין לעיל הערות כ"ז וכ"ט), ולגבי הפסוק בישעיה לא ברור אם התכוון להכריע כמותם אם לאו, ויש לעיין בכתב היד כיצד ניקד דיבור המתחיל). המדפיסים שהבינו שכונות מנחת שי להכריע במקצת הספרים, שינו כאן לקמץ ובישעיה לפתח, וכך ארע שלא רק שניקוד האחת השפיעה על חברתה, אלא שהניקוד התהפך בשני המקומות והשתבש גם כאן וגם בישעיה (ברויאר, כתר ארם צובה והנוסח המוקבל עמ' 38).

יש להעיר, שהספרי בישיעה נאמר בתפילות ראש השנה יום הכיפורים בסיום ברכת הקל הקדוש, ויש להשפיד לנקד שם נכון ולקרוא וְהָאֵל-הַקָּדוֹשׁ נִקְדָּשׁ בְּצִדְקָה, הַדְלִי"ת בַּקֶּמֶץ ולא בפתח.

^{יט} ובגליון כתב שכך הוא ברוב הספרים, ובספרים אחרים מנוקד וישפה בסגול.

³ בכתב יד זה, לקמן בפרשת פקודי (ל"ט ט"ג) מנוקדת תיבה זו בצירי.

^{כא} באור תורה כתב שבספרי ספרד הפ"א בצירי, ומשמע שנקט כך. אך במנחת שי כתב שבמקצת ספרי ספרד הוא בצירי, וזוהו שהוסיף תיבת מקצת נראה שבא להקטין מדברי אור תורה. ואכן בדיבור המתחיל ניקד ויִשְׁפֶּה בסגול.

^{כב} נראה שיש סימני מחיקה של מרכא טפחא שתוקן לטפחא מרכא.

^{כג} ובמסורה שם נמסר שבספרים אחרים מוטעם לו במרכא.

כדי כתב אור תורה, שהקורא לו במרכא ויִלְרְעוּ בטפחא, טועה טעות גדולה, כי לפי זה פירושו חֶסֶת עוֹלָם לו ויִלְרְעוּ, מתי - אֶחָד, ולא מעשיו, ופירוש זה אינו נכון. אך הקורא לו בטפחא ויִלְרְעוּ במרכא, פירושו חֶסֶת עוֹלָם לו מעתה, ויִלְרְעוּ אֶחָד, ופירוש זה הוא הפירוש הנכון.

ור' שלמה דובנא חיזק את דבריו וביארם, שאם הטפחא בתיבת וילנעו, אז שבו אִתְּרֵיוַּ עַל חֶסֶת עוֹלָם, וְתִהְיֶה הַכּוּוּנָה חֶסֶת עוֹלָם אִתְּרֵיוַּ, וְתִכּוּבֹת לוֹ וְיִלְנְעוּ הָן כְּמוֹ מֵאֵמֶר מוֹסֵר, וּמוֹכֵן מִזֶּה שִׁיחִיהָ חֶסֶת עוֹלָם רַק אִתְּרֵיוַּ, וְלֹא בִימֵיו, וְהַמֵּאֵמֶר סוֹרֵת אֶת עֲצוּמוֹ, כִּי אֵיךְ יִתְכֵּן שֶׁחֹנֶה חוֹקֵת עוֹלָם לוֹ, אִם אֵינִי רַק אֲחֵר מוֹתוֹ. אֲבָל אִם הַטַּפְחָא בְּתִיבַת לוֹ, תִּהְיֶה הַכּוּוּנָה חֶסֶת עוֹלָם לוֹ בְּחִינָיו, וְתִכּוּבֹת אִתְּרֵיוַּ שֶׁב עַל וְיִלְנְעוּ, שֶׁגַּם עַל זֶרַעוֹ שִׁיחִיהָ חוֹנֶה יִהְיֶה הַדְּבָר לַחֲלוּקַת עוֹלָם. ע"ד.

וכתב רוו"ה, ששניהם שכחו את הפסוק וְהִיטָה לָהֶם חֵק-עוֹלָם לוֹ וּלְיִצְחָק לְדֹרֹתָם (לקמן ל' כ"א), ששם תיבת לו במרכא בלי מחלוקת.

ודברי ר"ו"ה תמוזים מאד, שהלא בפסוק שם כתוב בסופו לדרתם, וא"כ אין משמע בהטעמה זו שרק אחר מיתת אהרן יהיה להם חוק זה, אלא משמע שהוא חק לעולם לאהרן ולבניו, עד מתי - לדרתם, הדיינו לעולם, ואין בהטעמה זו שום משמעות שרק אחר מיתת אהרן ולא מעתה, שהפסוק לא מדבר כלל ממתי יהיה חוק זה, משא"כ בפסוקים שכחוב בסופו תיבת אֶחָדָיו, ובהטעמת מרכא טפחא מובן שכהונתו שהוא חוק רק אחרייו ולא מעתה.

^{כה} ונמסר עליו שם במסורה שבספר מוגה מנוקד ונקדש בקמץ.